

24 במרץ 2026

ד ח ו פ

ולכבוד
מר דוד גל
מנהל אגף בכיר בחינוך, משרד החינוך
בדוא"ל

לכבוד
מר מאיר שמעוני
מנכ"ל משרד החינוך
בדוא"ל

לכבוד
מר יואב קיש
שר החינוך
בדוא"ל

שלום רב,

הנדון: מתווה ייעודי להיבחנות בבחינות הבגרות לתלמידי קו העימות בצפון

בשם של תלמידים וועדי הורים תושבי יישובים בקו העימות הצפוני, אשר חיים תחת אש בלתי פוסקת מאז תחילת המלחמה הנוכחית עם איראן ועם הצטרפות חיזבאללה למערכה, אנו פונים אליכם בדרישה דחופה לקביעת מתווה היבחנות ייעודי עבורם בבחינות הבגרות. זאת, נוכח המצוקה והחרדה שאיתה התלמידים מתמודדים, אשר נוספות על הטראומה שחוו עם פינויים הממושך מבתייהם במהלך מלחמת חרבות ברזל; בשל חוסר היכולת לקיים למידה מקוונת רציפה בתקופה זו; ובשל הפערים הלימודיים העמוקים שצברו במהלך המלחמה מאז החלה באוקטובר 2023, אשר מענה מלא להם לא ניתן עד היום.

עוד נבקש, כי ייקבע מתווה ייחודי ונפרד לתלמידי אגף שח"ר (מב"ר ואתגר) ביישובים אלה, בין אם הם לומדים בכתות נפרדות ובין אם הם משולבים בכתות הרגילות, אשר ייתן מענה לקשיים המיוחדים עמם הם מתמודדים בשגרה, ובוודאי בחירום.

העדר התייחסות קונקרטית לתלמידי קו העימות במתווה ההיבחנות שפירסם אגף הבחינות ב-19.3.2026, מאפיין את יחס משרד החינוך לתלמידים המתגוררים בקו העימות הצפוני, החל מתחילת מלחמת "חרבות ברזל" באוקטובר 2023. גם לקראת בחינות הבגרות שהתקיימו בקיץ 2024 נדרשה התערבות משפטית חיצונית בהולה, ולחץ ניכר, על מנת שהשר יעשה את המובן מאליו ויתחייב שתלמידי קריית שמונה, אותם ייצגנו אז, "יבחנו על חומר לימוד שהם למדו". השר הודיע, ש"אין כוונה ולא נאפשר מציאות שבה תלמיד מגיע לבחינה על חומר שלא למד ולא הכיר" (התחייבות השר לראש עיריית קריית שמונה מיום 21.4.2024). כך יש לעשות אף עתה, בעניינם של כלל תלמידי קו העימות.

לדברים בהרחבה.

1. למעלה משנה וחצי, מאז פינויים מבתייהם בהחלטות ממשלה שונות החל מאוקטובר 2023, חיו תלמידי קו העימות הצפוני מחוץ לבתייהם, מפוזרים במאות מוסדות חינוך ברחבי הארץ ובמסגרות חינוך ייעודיות שהוקמו לתלמידי היישובים המפונים. רבים מהם נותקו מחבריהם ללימודים, מהצוות החינוכי וממעגלי תמיכה. כ-1,500 מתוכם, תלמידי קריית שמונה, והמועצות המקומיות מרום הגליל, שלומי, גליל עליון, מבואות חרמון, עיג'ר ומעלה יוסף, השותפים לפנייה זו, החלו השנה ללמוד בכתות י"א ו-י"ב, ועתידים להיבחן בבחינות הבגרות הקרבות.

2. סקרים שנערכו בתקופת הפינוי העלו ממצאים מדאיגים בדבר שעות פעילות מצומצמות של מערכת החינוך, פגיעה במצבם הרגשי והחברתי של התלמידים, חוסר נוכחות עקבית במסגרות החינוך של חלק מהתלמידים ופגיעה בהיקף ההוראה ובאיכות הלמידה (ראו: **שיקום מערכת החינוך ביישובי גבול הצפון והיערכות לפתיחת שנת הלימודים**, דוח מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 31.7.2025). מהנתונים עולה עוד, כי מצבם של תלמידי קריית שמונה חמור ממצבם של תלמידים ביישובים אחרים שפוגו (שם), ושהפגיעה בכלל אוכלוסיית התלמידים מיישובי קו העימות נמשכה לאורך כל התקופה.
3. אותותיה של תקופת הפינוי הממושכת ניכרים גם היום. אנשי הצוותים החינוכיים ברשויות האמורות מעידים על כך שאף במהלך שנת הלימודים הנוכחית לא הצליחו תלמידים והורים להתגבר על הפערים הלימודיים האדירים שנצברו בתקופת הפינוי, ושתלמידים רבים לא שבו לעצמם. רבים מהם סובלים מדיכאון ומחרדה, מהעדר מוטיבציה, מהימנעות חברתית ומגלים סימני פוסט טראומה. אלה גברו עם פרוץ "שאגת הארי" והצטרפות חיזבאללה למערכה ביום 2.3.2026.
4. יישובי קו העימות סופגים מטחי אש וחדירות כטב"מים בתדירות גבוהה הרבה יותר מאשר בשאר חלקי הארץ, ונקראים שוב ושוב לרדת למקלטים. רק בשבוע האחרון, למשל, הופעלו 107 אזעקות והתרעות בקריית שמונה, בשלומי הופעלו 94 התרעות, בשתולה ובזרעית, יישובים השייכים למועצה האזורית מעלה יוסף, נרשמו בשבוע זה 60 ו-77 אזעקות בהתאמה, ובמגידל שמש הופעלו אזעקות 35 פעמים. נזכיר, כי ליישובי גבול הצפון לא ניתנת התרעה מקדימה, ועומדות לרשותם שניות ספורות, אם בכלל, להגיע למרחבים מוגנים. לא פעם, האזעקה ביישובי קו העימות נשמעת במקביל לנפילת טילים ופגזים.
5. נוכח הימשכות הלחימה עם איראן ותקופת החירום, ביום 19.3.2026 פירסם אגף הבחינות למנהלים ולרכזי הבגרויות את מתווה ההיבחנות בבגרויות קיץ 2026, הכולל שלושה רכיבים מרכזיים: הפחתה של כ-20% מהחומר הנבחן בכל מקצוע שתתבצע באמצעות הגדלת הבחירה, תוספת זמן של כ-15% בכל בחינה וביטול בחינות האווטאר – הבחינות בעל פה באנגלית, בעברית לדוברי ערבית ובערבית לדוברי עברית. אלה יומרו בציון פנימי בית-ספרי. הקלות אלה יחולו על כלל התלמידים ברחבי הארץ ובכל שכבות הגיל שנבחנות בבגרויות חיצוניות, כולל תלמידי כיתות י'. תלמידים עם זכאות קיימת לתוספת זמן של 25% יקבלו הארכה נוספת של 15% (להלן: **מתווה הבגרויות הנוכחי**). שר החינוך הודיע לתקשורת, כי אם לא תתאפשר חזרה ללמידה פרונטלית לאחר חופשת הפסח מעגל ההקלות יורחב, והמתווה ייבחן מחדש.
6. באופן תמוה, שאפיין את התנהלות משרד החינוך גם לקראת בחינות הבגרות שנערכו בקיץ 2024, גם הפעם נעדרה מהמתווה התייחסות ייחודית, נדרשת, לתלמידי קו העימות הצפוני. אכן, כל ישראל שרויה במלחמה, סופגת מטחי טילים והתרעות יומיות ומתמודדת עם חרדה ולחץ, ואולם מצבם של תלמידי גבול הצפון קשה ומתוח עוד יותר. בתום שלושה שבועות מלחמה, אזעקות בלתי פוסקות ופגיעות ביישובי הצפון, מוריהם קובעים שלא ניתן לקיים למידה בזום כאשר זו נקטעת פעם אחר פעם, שתלמידים מפגינים סימני מצוקה, שבעיות רגשיות שאפיינו אותם במהלך מלחמת "חרבות ברזל" ופינויים הממושך צצות אל פני השטח,

שהשתתפתם בלמידה הווירטואלית דלה, ושהם נוטלים חלק בעיקר בפעילות הפגתית, וגם זאת באופן חלקי ביותר.

7. תלמידי אגף שח"ר, ילדים ובני נוער בסיכון, הלומדים בשגרה בכתות קטנות ממוקדות בגרות, שבהן נאבקים התלמידים בסיוע צוות ההוראה לעבור את בחינות הבגרות, נעלמו כמעט כליל. כידוע, כיתות אתגר ומב"ר, שהחלו לפעול באמצע שנות ה-90, נועדו לצמצם נשירה ממוסדות החינוך ולקדם תלמידים ממעמד סוציו-אקונומי נמוך עם בעיות התמדה ופוטנציאל לימודי לא ממומש, אשר צברו פערים לימודיים בחטיבת הביניים, על מנת שיסיימו 12 שנות לימוד עם תעודת בגרות שתאפשר להם להתקבל למוסדות להשכלה גבוהה. תלמידים אלה לומדים בתכנית תלת שנתית ממוקדת בגרות, ובימים שבשגרה מקבלים מענה לימודי, רגשי וחברתי, שמסייע להם לסיים את חוק לימודיהם ולצלוח את בחינות הבגרות. הם לומדים בכתות קטנות, 21-25 תלמידים בכתה, מקבלים שעות תגבור, העשרה וסיוע פרטני, ובמקרי הצורך מותאמת להם תכנית לימודים אישית. במהלך הפינוי, קרסו מסגרות אגף שח"ר כליל. הפערים שצברו תלמידים אלה גדולים אף יותר מאלה שמאפיינים את תלמידי החינוך הרגיל.

8. בשל כל אלה, נדרש מתווה היבחנות ייעודי לתלמידי קו העימות, עם התייחסות נפרדת וקונקרטי לכתות מב"ר ואתגר, אשר יאפשר לתלמידים לעמוד בהן בהצלחה. משיחות שערכו ועדי ההורים עם אנשי החינוך ביישובים אלה עולה, כי מתווה ריאלי, נכון להיום, הוא לבחון את התלמידים בבחינות חיצוניות בשלושת מקצועות הליבה – לשון, אנגלית ומתמטיקה, ובבגרות חיצונית נוספת במקצוע הרחבה, ואת שאר הבחינות להעביר למתכונת היבחנות פנים בית ספרית. עוד הם עמדו על הצורך בהגדלת תוספת הזמן, מעבר לזו שניתנה לכלל התלמידים, ועל הגברת הבחירה. מתווה ייחודי כזה, המשקלל את הפערים הלימודיים שנצברו במהלך שנות הפינוי ואת המצוקות הרגשיות שנלוו לו ומאפיינות ביתר שאת את המלחמה הנוכחית, חיוני על מנת להעניק לתלמידים בסיס שוויוני להצלחה בבחינות הבגרות, הצלחה שתשליך על עתידם.

9. על החיוניות במתווה בגרויות הולם, מותאם למצב התלמידים ולדפוס המלחמה הנמשכת בצפון, מעיד אף מחקר חדש שפורסם לא מכבר, בפברואר 2026, אשר השווה את מצבם הרגשי של תלמידים שפוננו מבתיהם לזה של תלמידים שנותרו בביתם ובקהילה. 70% מהורי תלמידים שפוננו מבתיהם דיווחו על פגיעה רגשית בילדיהם לעומת 50% בקרב ההורים לתלמידים שנותרו בבתיהם. פערים דומים נרשמו גם במדדים חברתיים והתנהגותיים. אלה, לטענת החוקרים, מעידים על השפעה מתמשכת של חוויית הפינוי על תחושת הביטחון והיציבות של הילדים גם לאחר ששבו לבתיהם (בתי גלעדי, "הפגיעה נמשכת: מחקר מטריד על ילדים מפוננים מהצפון", מעריב, 26.2.2026).

10. התעלמות משרד החינוך, שוב, ממצבם הייחודי של תלמידי קו הגבול הצפוני, לוקח בחוסר סבירות קיצוני, וחותרת תחת זכויות התלמידים כולם לחינוך ולשוויון. קיימת שונות מובהקת ורלבנטית בין תלמידים החיים באזורים שונים בישראל בנשיאה בעול המלחמות, המצדיקה היערכות נפרדת לאוכלוסיות תלמידים שונות. קיים אף שוני רלבנטי המצדיק מתווה ייחודי לתלמידי אגף שח"ר.

11. על כן, יש להתוות לתלמידי קו העימות הצפוני מתווה נפרד להיבחנות בבחינות הבגרות הקרובות ולפרסמו לא יאוחר מתום חופשת הפסח, על מנת שניתן יהיה להיערך אליו. מתווה כזה נדרש אף אם תסתיים המלחמה עם איראן. הנחיות שנתנו נציגי הצבא ופיקוד העורף בשבוע האחרון לתושבי קו העימות קבעו, שעליהם להיערך לשלושת חודשי לחימה בצפון. בחינת הבגרות הראשונה, ככל שלא תידחה, במחשבת ישראל, קבועה ליום 27.4.2026. הבחינה בלשון קבועה ל-7.5.2026 וימים ספורים אחריה ייערכו הבחינות במתמטיקה (ב-12 ו-13 במאי). לא מופרך להניח, שבחינות הבגרות יפגשו את תלמידי הגבול הצפוני ישובים במקלטים.

בשל כל האמור נצפה למענה דחוף, בתקווה ליתר הליכים משפטיים.

בכבוד ובברכה,

טל חסין, עו"ד

העתקים :

עו"ד שרית חאיק שפיגלשטיין, יועמ"שית משרד החינוך
גב' אורנה שמחון, מנהלת מחוז צפון, משרד החינוך